

SANDRA WALOSZCZYK*

TANG PING, BAILAN, RUN.
NARASTAJĄCE PROBLEMY MŁODEGO POKOLENIA
W CHINACH

W chińskim społeczeństwie termin „lying flat” pojawił się w czasie pandemii COVID-19. Ta szczególna sytuacja bardzo silnie wpłynęła na zmianę sposobu postrzegania świata przez bardzo wielu ludzi, szczególnie tych z młodego pokolenia. Zamknięcie w ścianach własnych mieszkań spowodowało, że zaczęli zadawać sobie pytania, które wcześniej nie wydawały się tak istotne. Miały one często fundamentalne znaczenie. Najczęściej skupiano się na kwestii samego przetrwania i ochrony dotychczasowego modelu życia, jednak doświadczenie kruchości tego budowanego z ogromnym trudem świata było dla wielu szokiem i początkiem szukania czegoś więcej. Z aktualnej perspektywy pandemii COVID-19 okazała się katalizatorem przemian społecznych. Problemy, które stały u ich źródeł, narastały jednak już od wielu lat.

W kwietniu 2021 r. pojawił się wpis zatytułowany 躺平即是正义 (*Tǎng píng jí shì zhèng yì*), czyli „Tang ping jest sprawiedliwością/słuszością”. Jego autorem był Luo Huazhong, który w sieci używał pseudonimu Życzliwy podróżnik (好心的旅行家). Postanowił on porzucić pracę w fabryce i zmienić swoje życie, ponieważ czuł się „wypalony”. Przejechał na rowerze ponad 2 tysiące kilometrów z Syczuanu do Tybetu, gdzie zaczął prowadzić bardzo skromne życie. Po powrocie do swojej rodzinnej miejscowości wykonywał jedynie dorywcze prace, a większość czasu poświęcał na studiowanie filozofii i poszukiwanie „własnej drogi do bycia szczęśliwym”.

Oto fragmenty z jego słynnego wpisu, który pojawił się w chińskim serwisie społecznościowym Baidu Tieba (百度贴吧):

Nie pracuję od dwóch lat, po prostu dobrze się bawię i nie widzę w tym nic złego. Wszelka presja pochodzi od starszego pokolenia i osób, które z tobą rywalizują (...)¹.

<https://doi.org/10.26881/gdaw.2025.28.06>

* ORCID: 0009-0002-1119-4392

¹ M. Świeboda, *Chinczyki leżą zamiast pracować – czym jest tang ping?*, 14.07.2022, <https://chiny24.com/spoleczenstwo/chinczyki-leza-zamiast-pracowac-czym-jest-tang-ping> (dostęp: 8.05.2024).

Mogę po prostu spać we własnej drewnianej beczce i wygrzewać się w słońcu jak Diogenes albo mogę mieszkać w jaskini i myśleć o „Logosie” jak Heraklit. Ponieważ na tej ziemi nigdy nie było ruchu myśli, który wywyższałby ludzką podmiotowość, mogę to zrobić dla siebie. Leżenie płasko to mój ruch mądrości. Kiedy człowiek leży płasko, to wówczas sam staje się miarą wszystkiego.

Ponieważ nie będę rodzić, mogę jeść tylko dwa posiłki dziennie, rano makaron + jajka, wieczorem ryż + warzywa i jajka. W weekendy mogę pójść do restauracji na kotlety z kurczaka i ryż, jeśli mam na to ochotę. Dla mnie rozwiązanie problemu jedzenia oznacza rozwiązanie wszystkiego. Moje miesięczne wydatki są kontrolowane w granicach dwustu juanów i mogę pracować od jednego do dwóch miesięcy w roku.

(...) Nienawidzę życia prowadzonego w imię stali, betonu i tradycyjnych wartości rodzinnych. Ludzie nie powinni być tak zmęczeni. Ludzie powinni prowadzić proste życie, dlatego zawsze robię wszystko bardzo powoli, ponieważ nie muszę robić niczego dla nikogo. Czasami chowam się gdzieś, żeby popatrzeć i pośmiać się z tych zapracowanych ludzi (...). Leżenie płasko jest jedyną obiektywną prawdą we wszechświecie. Odpoczynek, sen lub śmierć – moment, w którym życie pełne pożądania i podniecenia zatrzymuje się i znika, jest ucieleśnieniem prawdziwej sprawiedliwości. Wybieram leżenie płasko i już się nie boję.

Moje stanowisko nie jest przez nikogo zajmowane. Prochy wpadają do morza, a dusza unosi się w kosmos. Po prostu przechodzę obok. Kiedy nadejdzie czas, będzie to kolejna podróż. Koty mają swoją podmiotowość, ale ludzie nie [wpis opatrzony zdjęciem wylegującego się na podłodze kota – S.W.]. Kiedy wyalienowany świat wymrze?²

Szybko okazało się, że zawarte w tym wpisie treści trafiły na bardzo podatny grunt wśród odbiorców z młodego pokolenia Chińczyków. Fraza *tang ping* znalazła się w pierwszej dziesiątce najczęściej wyszukiwanych hasel w chińskim internecie. Pod wpisem pojawiło się tysiące komentarzy. *Tang ping*, czyli „leżenie płasko” wkrótce stało się modnym hasłem w serwisach Sina Weibo i Douban.

Na Doubanie pojawił się wpis przedstawiający 7 kroków, dzięki którym można prowadzić życie zgodnie z założeniami *tang ping*. Według „Przewodnika po leżeniu” należy szukać szczęścia m.in. w prostocie, poza konsumpcją, akceptować swoją niedoskonałość³.

W sieci zaczęło przybywać memów nawiązujących do „leżenia płasko”. Na łamach magazynu biznesowego „ABC Money” padło stwierdzenie, że kwestie związane z *tang ping* odbiły się szerokim echem wśród rosnącej milczącej większości młodych ludzi rozczarowanych „chińskim marzeniem”, które zachęca do życia wypełnionego ciężką pracą i poświęceniem, pozbawionego rzeczywistej satysfakcji. Dało to początek sloganowi „leżący szczypiopek jest trudny do zebrania” (躺平的

² 躺平 – *Tang ping*, <https://chi.st/bugs/tang-ping> (dostęp: 8.05.2024). Jeśli nie podano inaczej, tłum S.W.

³ C. James, *Why Chinese youth are „lying flat” as a form of resistance to CCP rule*, „ABC Money”, 22.06.2021, <https://www.abcmoney.co.uk/2021/06/why-chinese-youth-are-lying-flat-as-a-form-of-resistance-to-ccp-rule/> (dostęp: 8.05.2024).

韭菜不好割), co w obrazowy sposób pokazywało sprzeciw wobec wyzysku pracujących ponad swe siły ludzi⁴.

Kim były osoby dołączające tak licznie do grup dyskusyjnych skupionych wokół *tang ping*? Okazało się, że większość z nich to niedawni absolwenci szkół wyższych. W nieodległej przeszłości osoby z wyższym wykształceniem stanowiły 15–20% ogółu kształcącej się młodzieży. Jednakże już w 2023 r. procent osób z wyższym wykształceniem wyniósł ponad 60. Pomimo ciągłego rozwoju Chin coraz częściej brakuje miejsc pracy, które odpowiadałyby poziomowi wykształcenia absolwentów. Prowadzi to do zderzenia się z bolesną rzeczywistością przez wkraczających na rynek pracy młodych ludzi. Ogromny wysiłek włożony w edukację w coraz mniejszym stopniu daje gwarancję, a nawet nadzieję na awans społeczny. Rodzi to frustrację i nasilające się problemy ekonomiczne. Ciągły wzrost konkurencji na rynku pracy staje się więc destrukcyjny dla psychiki młodych ludzi i przyczynia się do refleksji nad równowagą między życiem zawodowym a prywatnym.

Wskutek internetowego dialogu członków grup dyskusyjnych zaczęto coraz częściej łączyć pojęcie *tang ping* z koncepcją „inwolucji” – *nei juan* (内卷), bardzo popularną w społeczeństwie chińskim. Oznacza ona niemożność wyjścia z samonapędzającej się, wszechobecnej konkurencji, z pogoni za ciągłym wzrostem.

Pojęcie to oznacza dosłownie „toczyć się do wewnątrz”, stało się bardzo popularne w chińskim Internecie w 2020 r., trafiając na listę 10 najczęściej wyszukiwanych haseł w całym roku. Wywodzi się ono z wcześniejszego pojęcia „inwolucji”, teorii opracowanej przez amerykańskiego antropologa Clifforda Geertza. Dowodził on na przykładzie inwolucji w rolnictwie, że ciągły napływ nowych pracowników prowadzi do sytuacji, w której w pewnym momencie nowi pracownicy zjadają cały generowany przez siebie dochód⁵. W ten sposób mimo wzrostu liczby pracowników dochód z całości ulega stagnacji z powodu jego rosnącej wewnętrznej komplikacji. Dla dalszego rozwoju konieczna jest zmiana jakościowa⁶. W późniejszym okresie pojawiło się wiele koncepcji rozszerzających pojęcie inwolucji na bardzo różne obszary życia społecznego. Pojawiły się prace indyjskiego sinologa Prasenjita Duara i chińskiego historyka Philipa Huanga dotyczące chińskich przemian.

Termin *nei juan* szczególnie silnie zaczął wiązać się z sytuacją w chińskim systemie kształcenia. Z jego perspektywy większość chińskich rodziców z klasy średniej nie postrzega już edukacji jako środka umożliwiającego awans społeczny. Wysiłek materialny związany z wykształceniem dziecka, posyłaniem go do najlepszych szkół nie jest dostatecznie nagradzany po zakończeniu nauki, która przestała być

⁴ *Ibidem*.

⁵ C. Geertz, *Agricultural Involution: the process of ecological change in Indonesia*, University of California Press, Berkeley 1963.

⁶ *Neijuan*, <https://en.wikipedia.org/wiki/Neijuan> (dostęp: 25.05.2024).

gwarancją lepszego życia. Była to jedna z przyczyn likwidacji rynku edukacji pozaszkolnej, na który Chińczycy wydawali setki miliardów dolarów.

W pracy *A review of involution and its psychological interpretation* Lei Kang i Yeyao Jin próbowali opisać mechanizm powstawania *nei juan*. Według prezentowanej tam teorii przyczyną zjawiska jest bardzo szybko zmieniający się sposób funkcjonowania społeczeństwa. Ludzie nauczeni są rozwiązywać swoje problemy konkretnymi metodami. Jednak okazują się one skuteczne tylko w ramach określonych warunków. Jeśli te warunki ulegają zmianie, metody rozwiązania problemów przestają działać. Ludzie potrzebują wielu prób, aby przekonać się, że warunki istotnie się zmieniły, a metody przestały działać całkowicie⁷. Te wielokrotnie podejmowane próby sprawiają wrażenie kręcenia się w kółko. Przyzwyczajenie do rozwiązywania problemów zawsze w ten sam sposób określane jest mianem stałości funkcjonalnej. Pokazuje to, że jest ona przyczyną trudności jednostki w zmianie swojego zachowania, co stanowi symbol zjawiska inwolucji.

Szukając sposobów wyjścia z inwolucji, autorzy publikacji wskazują, że sama poprawa warunków pracy wpływa jedynie na poczucie satysfakcji, lecz nie ma wpływu na motywację do pracy. Czynniki motywacyjne są związane z samą pracą lub jej treścią, w tym: osiągnięciami, uznaniem, znaczeniem, wyzwaniem samej pracy, poczuciem odpowiedzialności, awansem, rozwojem itp. Mogą one jedynie wygenerować dużą motywację, zaś osoba odpowiednio zdeterminowana przejawia kreatywność i zdolność do poszukiwania nowych sposobów rozwiązania problemów. Kluczem do wyjścia z błędnego koła inwolucji jest więc pomysłowość w poszukiwaniu nowych odpowiedzi, której nie można nakazać, zadekretować, a którą można jedynie próbować wyzwolić.

W odniesieniu do *nei juan* ruch *tang ping* był postrzegany jako jedna z dróg wyjścia z tego destrukcyjnego zapętlenia. W poszukiwaniu satysfakcji z własnego życia młodzi ludzie decydowali się ograniczyć swoje podstawowe potrzeby materialne, aby móc je łatwiej zaspokoić. W wyniku takiego działania mogli więcej uwagi poświęcić zaspokajaniu potrzeb wyższego rzędu związanych z własnym rozwojem. W serwisie Weibo hashtag #Co młodzi ludzie mogą zrobić, aby zapobiec inwolucji# (#年轻人如何反内卷#), zgromadził ponad 280 milionów wyświetleń⁸.

W 2021 r. koncepcja *nei juan* była w coraz większym stopniu utożsamiana z hiperkonkurencyjnym chińskim przemysłem technologicznym jako preferowanym miejscem docelowym dla większości absolwentów szkół wyższych. Wraz ze wzrostem liczby osób posiadających wysokie kwalifikacje rynek pracy stawał się coraz bardziej

⁷ L. Kang, Y. Jin, *A review of involution and its psychological interpretation*, „Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna” 2020, nr 9(1), s. 7–28, <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/fped/article/view/27972> (dostęp: 24.11.2025).

⁸ A. Dudarenok, *2 of China's Biggest Buzzwords: Involution and „Tang Ping” (Lying Flat)*, 2.09.2021, <https://chozan.co/blog/chinas-biggest-buzzwords-involution-lying-flat/> (dostęp: 16.05.2024).

konkurencyjny. To sprawiło, że wiele osób podejmowało pracę w obszarach, w których miało zbyt wysokie kwalifikacje, a to z kolei obniżało ich motywację do pracy.

Ruch *tang ping* nie był pierwszym buntem chińskich pracowników technologicznych. W 2019 r. tysiące pracowników tej branży zareagowało na ekstremalne warunki pracy w Chinach, uruchamiając kampanię internetową pod nazwą „996.ICU”, stanowiącą połączenie „kultury 996” i „oddziału intensywnej terapii”, co nawiązywało do przypadków programistów poszukujących natychmiastowej pomocy medycznej w związku z kryzysami zdrowotnymi wywołanymi przez pracę. „996.ICU” rozpoczęło tworzenie listy chińskich firm o ekstremalnej kulturze pracy i opowiadało się za konsensusem branżowym w sprawie rozsądnych godzin pracy⁹.

Pojawienie się ruchu *tang ping* było szeroko komentowane w mediach światowych. Upatrywano w nim potencjalnie nową formę buntu społecznego, która może zagrozić chińskiej władzy komunistycznej, szczególnie w epoce tak bezprecedensowej kontroli elektronicznej obywateli. Jednak należy zauważyć, że istoty tego ruchu nie stanowił protest społeczny, porównywalny z wydarzeniami na placu Tian'anmen, którego ówczesnym symbolem była replika amerykańskiej Statuy Wolności. Dążenie do respektowania indywidualnej podmiotowości człowieka wpisuje się w hasła głoszone przez ruch, jego nadrzędnym celem jest poszukiwanie nowych dróg rozwoju jednostki w społeczeństwie w sytuacji wyczerpujących się możliwości aplikacji dotychczasowych rozwiązań, które stają się coraz mniej efektywne. Z punktu widzenia społeczeństw opartych na indywidualizmie takie poszukiwania spotykałyby się ze zrozumieniem i akceptacją. W społeczeństwach zachodnich pewnym odpowiednikiem ruchu *tang ping* jest *quiet quitting*, czyli „cicha rezygnacja”¹⁰.

W 2022 r. w chińskim Internecie popularność zyskał nowy termin: *bailan* (摆烂), tłumaczony na język angielski jako „let it rot”, a na język polski jako „niech zgnije”. Była to bardziej radykalna odpowiedź na zjawisko hiperkonkurencji na rynku pracy. Narastające dość gwałtownie bezrobocie wśród absolwentów szkół wyższych w coraz większym stopniu powodowało poddanie się i pogrążenie w poczuciu beznadziei. Zatem według koncepcji *bailan* jeśli coś nie może rozwijać się w dobry sposób, to po prostu nie podejmujemy działań zaradczych i pozwalamy, aby dalej rozwijało się w zły sposób (破罐破摔)¹¹. Zwolennicy *bailan* wyrazili swój bunt m.in. za pośrednictwem aplikacji Xiaohongshu (小红书). Publikowali zdjęcia w sytuacjach odpoczynku, zmęczenia lub smutku. Zachęcali innych do wspólnego pogrążania

⁹ W. Zhang, J. Li, *Chinese Workers Bring New Weapon to Overtime Fight: A Spreadsheet*, „Sixth Tone”, 16.10.2021, <https://www.sixthtone.com/news/1008717> (dostęp: 20.05.2024).

¹⁰ „*Lying Flat*” in China vs „*Quiet Quitting*” in US, https://www.youtube.com/watch?v=JB_roiN-ly8M (dostęp: 16.05.2024).

¹¹ 年轻人常说的「摆烂」是什么意思？这个词怎么突然就火了？ [Co oznacza „tan-king” w ustach młodych ludzi? Dlaczego to określenie nagle stało się tak popularne?], „SOHU”, 31.03.2022, https://www.sohu.com/a/534035740_121124209 (dostęp: 16.05.2024).

się w dekadentyzmie i „gniciu”. Posty oznaczone hasztagiem związanym z *bailan* zyskiwały miliony wyświetleń w serwisach internetowych¹².

Możemy przyjąć, że *bailan* odnosi się do postawy całkowitej rezygnacji z powodu pogarszającej się sytuacji ekonomicznej. Wynika to z przekonania wielu młodych Chińczyków, że nie są w stanie sprostać oczekiwaniom społecznym. Zamiast więc bezskutecznie marnować energię na osiąganie nierealnych celów, wiele osób decyduje się „pozwoić temu zgnić”, zasadniczo rezygnując z dążenia do poprawy własnej pozycji w chińskim społeczeństwie.

Yu Hai z Wydziału Socjologii Uniwersytetu Fudan w Szanghaju wyjaśnił, że „chińska młodzież, przyjąwszy mentalność «leżenia płasko», wyniosła następnie to nastawienie na nowy poziom «pozwalając, aby wszystko gniło». «Leżenie na płasko» jest wyrażeniem neutralnym, nieszkodliwym wyborem, polegającym na dążeniu do niczego więcej niż tego, co jest niezbędne do przetrwania. Jednak sformułowanie «niech to zgnije», które pokazuje, jak ludzie całkowicie się poddają i są skłonni zaakceptować jeszcze gorszą sytuację, sugeruje negatywną konotację, coś, co wydaje się moralnie naganne” – skonstatował. Dodął, że jest to „mechanizm radzenia sobie” dla młodych ludzi, pozwalający im chronić się w obliczu ostrej konkurencji i rosnącej presji społecznej¹³. „Nikt nie lubi, gdy inni określają go mianem «gnijącego», ale kiedy ludzie stawiają się na bardzo niskim stanowisku i tak siebie nazywają, chronią się przed krytyką” – stwierdził¹⁴. Taka mentalność powstała, ponieważ społeczeństwo w ostatnich latach było nadmiernie konkurencyjne. „Wszyscy wydawali się ambitni, chcieli zarobić duże pieniądze lub zostać liderami” – dodał¹⁵. Chociaż nastawienie „niech zgnije” niekoniecznie jest powszechne wśród młodych Chińczyków, eksperci twierdzą, że jest na tyle popularne, że wskazuje na prawdziwe poczucie pesymizmu i rozczarowania wśród młodego pokolenia. Według nich jest to godne uwagi zjawisko, które może negatywnie wpłynąć na i tak już spowalniającą gospodarkę.

Shi Lei, który specjalizuje się w ekonomii na Uniwersytecie Fudan, powiedział: „Kilkadziesiąt lat temu, kiedy po raz pierwszy rozpoczęliśmy reformę i politykę otwarcia, dostępnych było wiele stanowisk pracy i możliwości, ponieważ próg talentu był niski. Ludzie uważali, że zarabianie pieniędzy jest łatwe. Ale ten okres skończył się po około 40 latach. Teraz potrzeba lepszego życiorysu, aby zaspokoić zapotrzebowanie na wysoki wzrost gospodarczy, co utrudnia niektórym znalezienie

¹² J. Tyszkowski, *Bailan, czyli młodzi Chińczycy nie chcą harować. Wolą „gnić” w czasie pracy*, „Vibez”, 9.10.2022, <https://vibez.pl/wydarzenia/bailan-czyli-mlodzi-chinczyzy-nie-chca-harowac-wola-gnic-w-czasie-pracy-6820438965386048a> (dostęp: 27.05.2024).

¹³ *From „lying flat” to „letting it rot”: why China’s frustrated youth are embracing „bailan” way of life*, „South China Morning Post”, 5.10.2022, <https://www.scmp.com/yp/discover/lifestyle/article/3194858/lying-flat-letting-it-rot-why-chinas-frustrated-youth-are> (dostęp: 7.05.2025).

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

pracy i powoduje gwałtowny wzrost liczby studentów studiów podyplomowych. Być może istnieje tylko niewielka grupa ludzi, którzy naprawdę «pozwalają temu gnić», ale wyolbrzymianie modnego hasła w mediach społecznościowych tworzy atmosferę społeczną i to może wystarczyć, aby wyrzucić wpływ»¹⁶. Również i on zauważył, że pesymistyczne nastawienie młodzieży może zagrozić tracącej impet gospodarce.

To sceptyczne podejście części chińskiej młodzieży obrazuje wypowiedź młodej Yan:

Od dzieciństwa uczono mnie, że należy być pracowitym i nigdy się nie poddawać. W wieku dorosłym odkryłam, że jest to niezwykle wyczerpujące. Dlaczego nie możemy zwolnić? Dlaczego zawsze musimy walczyć, żeby iść do przodu?¹⁷

Kolejnym sposobem na wyjście z błędnego koła *nei juan*, które pojawiło się w chińskim społeczeństwie, było zjawisko określane mianem *run* (润), czyli ucieczki, trwałej emigracji. Choć dla jednostki wydaje się ono rozwiązaniem bardziej konstruktywnym niż *bailan*, to jednak z perspektywy państwa chińskiego jest całkowicie destrukcyjne.

Według publicznych danych WeChat 15 marca 2022 r. odnotowano 16 milionów wyszukiwań związanych z *yimin* (移民), chińskim złożeniem oznaczającym „emigrować”. Zaledwie miesiąc później liczba wyszukiwań wzrosła do 72 milionów. Do października 2023 r. liczba ta osiągnęła 510 milionów¹⁸.

Jednym z kluczowych powodów tego zjawiska był kategoriyczny lockdown w Szanghaju, który trwał od końca marca do końca maja 2022 r. i całkowicie sparaliżował życie w mieście. Mieszkańcom zakazano opuszczania mieszkań, a całe dzielnice były odizolowane od świata zewnętrznego. Był on nie tylko jedną z najbardziej dotkliwych sytuacji w ramach chińskiej polityki zero-COVID, ale również powodem niezadowolenia społecznego i kolejnym dowodem na to, jak autorytarne zarządzanie pandemiczne wpływa na życie zwykłych obywateli.

Wielu mieszkańców Szanghaju, niegdyś dumnego i prestiżowego ośrodka chińskiego, poczuło, że ich miasto zostało „upokorzone” przez nieskuteczność i brutalność lockdownu. Szerokie spektrum społeczeństwa – od bogatych przedsiębiorców po zwykłych pracowników – straciło zaufanie do państwa, które wcześniej przedstawiało się jako jedno z najbardziej efektywnie zarządzanych na świecie. Lockdown pokazał, jak małą kontrolę mają Chińczycy nad swoim życiem w obliczu decyzji politycznych. Dotyczyło to wszystkich grup społecznych, jednakowo poddanych

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ W. Cheung, M. Zambrana, *The „run” movement: young professionals flee the repression and spluttering economy of ‘zero-Covid’ China*, „Equal Times”, 3.09.2024, <https://www.equaltimes.org/the-run-movement-young?lang=en> (dostęp: 20.02.2025).

tym samym bezkompromisowym środkiem kontroli. Dla wielu lockdown Szanghaju symbolizował szersze problemy systemowe w Chinach, takie jak: brak transparentności działań państwa, ignorowanie indywidualnych praw i rosnące przejawy biurokratycznego autorytaryzmu.

Kwestie te zaczęły być szerzej dyskutowane przez osoby planujące emigrację. Społeczeństwo dotknięte lockdownem, zwłaszcza z klasy średniej i wyższej, skłonne było aktywnie planować emigrację, uznając, że życie w państwach demokratycznych zapewni większą wolność jednostki i bezpieczeństwo. W mediach społecznościowych, takich jak Weibo i Xiaohongshu, popularne stały się dyskusje o możliwościach wyjazdu za granicę. Szanghaj jako miasto międzynarodowe zamieszkiwany jest przez dużą liczbę osób mających doświadczenie życia poza Chinami, co przyspieszyło rozpowszechnianie tego trendu.

Polityka zero-COVID, która obowiązywała w Chinach od początku pandemii, była jednym z głównych katalizatorów ruchu *run*. Wielomiesięczne lockdowny, restrykcje podróżnicze, masowe testy i izolacja wywierały ogromną presję na życie zwykłych obywateli. Kulminacją niezadowolenia były protesty z końca 2022 r., znane jako „Protesty białych kartek” (ang. *A4 protests*), zorganizowane po tragicznym pożarze w Urumczy, gdzie restrykcje pandemiczne utrudniły akcję ratunkową.

Wielu Chińczyków zaczęło postrzegać politykę rządu jako represyjną i nieproporcjonalną, co wywołało refleksję nad ich przyszłością w kraju. Wzrastająca cenzura, kontrola internetu, ścisła inwigilacja obywateli przy użyciu technologii (np. systemy rozpoznawania twarzy), a także ograniczenia dotyczące wolności wypowiedzi spowodowały obawy o prywatność i swobody obywatelskie.

Run to nie tylko praktyczne działanie (czyli faktyczne opuszczanie kraju), ale również zjawisko kulturowe. Termin ten stał się popularny w chińskim internecie i stał się symbolem frustracji wobec obecnej sytuacji w państwie. W platformach społecznościowych, takich jak WeChat, Weibo czy Xiaohongshu, pojawiały się rozmowy dotyczące tego, jak wyjechać z Chin, jak skutecznie aplikować o wize, gdzie się przenieść i jakie są koszty życia w innych krajach. Najbardziej popularne kierunki emigracji to kraje zachodnie, takie jak: Stany Zjednoczone, Kanada, Australia, kraje Unii Europejskiej, a także bardziej „przyjazne” dla chińskich imigrantów miejsca, np. Singapur czy państwa Azji Południowo-Wschodniej. Wielu emigrantów szuka lepszych warunków edukacyjnych, zawodowych oraz dogodniejszych standardów życia i większej wolności osobistej.

Główną siłą napędową ruchu jest młode pokolenie, często wykształcone, znające języki obce i zaznajomione z sytuacją za granicą. Osoby te są świadome ograniczeń w Chinach i chętnie szukają dogodniejszych perspektyw poza ojczyzną. Osoby zamożniejsze, które mają wystarczająco dużo środków na relokację i inwestycję w innym państwie, stanowią dużą część emigrantów. Dla tej grupy emigracja jest również sposobem na zabezpieczenie swojego majątku lub zapewnienie dzieciom lepszej edukacji. Szczególnie chińscy specjaliści z sektora technologicznego zaczęli

opuszczać kraj, widząc większe możliwości rozwoju zawodowego w takich miejscach jak Dolina Krzemowa czy inne ośrodki zaawansowanych technologii.

Opisane ruchy społeczne dotyczą głównie osób określanych mianem pokolenia Z. Grupę tę tworzy aktualnie około 270 mln młodych chińskich obywateli, którzy urodzili się w drugiej połowie lat 90. XX w. Jest to pokolenie konsumujące owoce wielkich przemian i ciężkiej pracy pokolenia lat 80. Aktualne badania pokazują, że pokolenie Z cechuje, w porównaniu do innych pokoleń, najszybszy wzrost wydatków, które mają wzrosnąć czterokrotnie, tj. do 16 bilionów juanów w 2035 r.¹⁹ „Pokolenie Z to pierwsze prawdziwe pokolenie konsumentów w Chinach” – zauważa Zak Dychtwald, założyciel firmy Young China Group, która bada trendy. Jak dodaje: „chińskie pokolenie Z na nowo definiuje gospodarkę konsumencką kraju”²⁰. Około 1/4 osób pokolenia Z w Chinach w ogóle nie oszczędza (w porównaniu z globalną średnią w wysokości 15%) – informuje raport OC&C. Osoby, które wydają całe wynagrodzenie przed końcem każdego miesiąca, są określane jako Moonlight Clan (月光族). Młodzi w Państwie Środka wolą przeznaczać pieniądze na siebie. Są coraz mniej skłonni do posiadania dzieci. Nie myślą też o zakupie nieruchomości, na które stać coraz mniej osób²¹. Ruchy *tang ping*, *bailan* czy *run* stanowią więc przejawy odejścia od głównego nurtu zachowań charakteryzujących wcześniejsze pokolenia. Pokazuje to coraz silniejsze różnicowanie się społeczeństwa chińskiego, a jednym z głównych powodów tego są gwałtowne zmiany gospodarcze ostatnich 40 lat i związany z tym nierównomierny wzrost zamożności obywateli Państwa Środka. Ruchy te nie podążają więc w kierunku wyznaczonym przez komunistyczne władze Chin, dążące do odbudowy dawnej potęgi państwa. Są one w dużej mierze oznaką wyczerpania się realizowanego od lat 80. XX w. modelu rozwoju gospodarczego, którego kluczowym elementem była tania siła robocza, a której zasoby uległy wyczerpaniu wraz z bogaceniem się społeczeństwa. Dodatkowo bardzo destrukcyjne dla chińskiej gospodarki skutki polityki zero-COVID gwałtownie przyspieszyły potrzebę zastosowania nowych rozwiązań w polityce gospodarczej i społecznej.

W odpowiedzi na zmiany wywołane przez powyższe ruchy społeczne Chiny postanowiły oprzeć swój dalszy rozwój na trzech filarach, tj. jakości i innowacjach, rozwoju rynku wewnętrznego oraz szeroko pojętym bezpieczeństwie i odbudowie wielkości narodu chińskiego, co ma zostać osiągnięte do 2049 r., czyli na stulecie proklamowania Chińskiej Republiki Ludowej.

¹⁹ *Zachodnie marki nie utrzymują się w Chinach? Pokolenie Z wybiera krajowe produkty*, „Forsal.pl”, 31.05.2022, <https://forsal.pl/swiat/chiny/artykuly/8428510,chiny-pokolenie-z-zakupy-zagraniczne-marki.html> (dostęp: 8.05.2024).

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

Literatura

- Cheung W., Zambrana M., *The „run” movement: young professionals flee the repression and spluttering economy of ‘zero-Covid’ China*, „Equal Times”, 3.09.2024, <https://www.equaltimes.org/the-run-movement-young?lang=en> (dostęp: 20.02.2025).
- Dudarenok A., *2 of China’s Biggest Buzzwords: Involution and „Tang Ping” (Lying Flat)*, 2.09.2021, <https://chozan.co/blog/chinas-biggest-buzzwords-involution-lying-flat/> (dostęp: 16.05.2024).
- From „lying flat” to „letting it rot”: why China’s frustrated youth are embracing „bailan” way of life, „South China Morning Post”, 5.10.2022, <https://www.scmp.com/yp/discover/lifestyle/article/3194858/lying-flat-letting-it-rot-why-chinas-frustrated-youth-are> (dostęp: 7.05.2025).
- Geertz C., *Agricultural Involution: the process of ecological change in Indonesia*, University of California Press, Berkley 1963.
- James C., *Why Chinese youth are „lying flat” as a form of resistance to CCP rule*, „ABC Money”, 22.06.2021, <https://www.abcmoney.co.uk/2021/06/why-chinese-youth-are-lying-flat-as-a-form-of-resistance-to-ccp-rule/> (dostęp: 8.05.2024).
- Kang L., Jin Y., *A review of involution and its psychological interpretation*, „Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna” 2020, nr 9(1), s. 7–28, <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/fped/article/view/27972> (dostęp: 24.11.2025).
- Neijuan, <https://en.wikipedia.org/wiki/Neijuan> (dostęp: 25.05.2024).
- Świeboda M., *Chińczycy leżą zamiast pracować – czym jest tang ping?*, 14.07.2022, <https://chiny24.com/spoleczenstwo/chinczycy-leza-zamiast-pracowac-czym-jest-tang-ping> (dostęp: 8.05.2024).
- Tang ping – 躺平, <https://chi.st/bugs/tang-ping> (dostęp: 16.05.2024).
- Tyszkowski J., *Bailan, czyli młodzi Chińczycy nie chcą harować. Wolą „gnić” w czasie pracy*, „Vibez”, 9.10.2022, <https://vibez.pl/wydarzenia/bailan-czyli-mlodzi-chinczycy-nie-chca-harowac-wola-gnic-w-czasie-pracy-6820438965386048a> (dostęp: 27.05.2024).
- Zachodnie marki nie utrzymują się w Chinach? Pokolenie Z wybiera krajowe produkty, „Forsal.pl”, 31.05.2022, <https://forsal.pl/swiat/chiny/artykuly/8428510,chiny-pokolenie-z-zakupy-zagraniczne-marki.html> (dostęp: 8.05.2024).
- Zhang W., Li J., *Chinese Workers Bring New Weapon to Overtime Fight: A Spreadsheet*, „Sixth Tone”, 16.10.2021, <https://www.sixthtone.com/news/1008717> (dostęp: 20.05.2024).
- 年轻人常说的「摆烂」是什么意思？这个词怎么突然就火了？ [Co oznacza „bailan” w ustach młodych ludzi? Dlaczego to określenie nagle stało się tak popularne?], „SOHU”, 31.03.2022, https://www.sohu.com/a/534035740_121124209 (dostęp: 16.05.2024).

Materiały filmowe

- „Lying Flat” in China vs „Quiet Quitting” in US, https://www.youtube.com/watch?v=JB_roiNly8M (dostęp: 16.05.2024).

SUMMARY

TANG PING, BAILAN, RUN: THE GROWING PROBLEMS OF CHINA'S YOUNGER GENERATION

The younger generation in China is contending with an array of challenges within a rapidly aging society, such as the lack of job security despite rigorous studies, a swiftly rising cost of living, the pressure to purchase real estate, and limited investment avenues. In 2020, the term “Nei Juan” was coined to describe the relentless and pervasive competition persistently pursued for continual growth, leaving many feeling trapped. In response to Nei Juan and the challenges posed by the COVID-19 pandemic, social movements such as Tang Ping (lying flat), Bailan (letting it rot), and the more recent “Run” have gained traction among the youth, serving as a form of passive resistance to societal pressures, government surveillance, and state-imposed expectations. Faced with these issues, Chinese authorities are striving to strike a delicate balance between social control and the need for continued dynamic economic advancement. Recently they have rolled out a stimulus package aimed at maintaining a yearly 5% GDP growth rate. However, the pressures on the younger demographics are further compounded by demographic shifts, rising domestic debt levels, and the looming threat of an escalating tariff war.